

Η Εύρεση του Τιμίου Σταυρού από την Αγία Ελένη

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Η Μνήμη Ευρέσεως Τιμίου Σταυρού μετά των Τιμίων Ήλων υπό της Αγίας Ελένης τιμάται κάθε χρόνο από την εκκλησία μας στις 6 Μαρτίου.

«Εἰς τὴν εὐρεσὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Δίδωσιν ἡμῖν Ἑλένη ταύτην χάριν, Βλέπειν τὸ σῶσαν ἐκ φθορᾶς ἡμᾶς ξύλον. Εἰς τὴν εὐρεσὴν τῶν Τιμίων Ἁλῶν Φανέντες ἦλοι Βασιλεῖ, τοῦ μὲν κράνους, Ἄγαλμα κεῖνται, τοῦ χαλινοῦ δὲ κράτος».

Μέσα στα μεγαλόπνοα σχέδια του Μ. Κωνσταντίνου για την εδραίωση του Χριστιανισμού εντάσσεται και η απόφασή του να αποστείλει τη μητέρα του Ελένη στα Ιεροσόλυμα, για την αναζήτηση και εύρεση του Τιμίου Ξύλου του Σταυρού, και, ευρύτερα, για την ανάδειξη των Αγίων Τόπων, όπου έζησε, μαρτύρησε, σταυρώθηκε, τάφηκε και αναστήθηκε ο Χριστός, και τους οποίους οι καταστροφές από τον χρόνο, τους πολέμους, αλλά και η ζηλοφθονία των Εβραίων, είχαν σκεπάσει και αποκρύψει ολότελα.

Η ιεραποδημία αυτή της Αγίας Ελένης έλαβε χώρα μετά την ανάδειξή της από τον υιό της σε Αυγούστα (περί τον Οκτώβριο του 324), γύρω στα έτη 325/326. Παράλληλα προς τη σχετική επιθυμία του Κωνσταντίνου, και η ίδια η Αγία Ελένη είχε δει οπτασία, που την παρακινούσε προς την ιερή της αυτή αποστολή. Εφοδιασμένη λοιπόν με βασιλικά γράμματα προς τον τότε αρχιεπίσκοπο Ιεροσολύμων Άγιο Μακάριο, με αφθονία χρημάτων, καθώς και με την αρμόζουσα συνοδία στρατού και επισήμων αρχόντων, φθάνει «με σπουδή και νεανική δύναμη η ηλικιωμένη (ήταν τότε περίπου 78 ετών) και γεμάτη φρόνηση (Ελένη), να

επισκεφθεί την αξιοσέβαστη γη και συγχρόνως να δει τις επαρχίες, τους δήμους, και τους λαούς της Ανατολής με βασιλική αξιοπρέπεια». Ο πατέρας της Εκκλησιαστικής Ιστορίας Ευσέβιος μας φανερώνει στο χωρίο του αυτό και τον ευρύτερο ιεραποστολικό και φιλανθρωπικό χαρακτήρα της ιεραποδημίας της Αγίας.

Στην αναζήτηση του Τιμίου Σταυρού η τιμία βασίλισσα συναντά αρκετές δυσχέρειες. Σύμφωνα με αρχαιότατη παράδοση, η εύρεση του Τιμίου Σταυρού από την Αγία είναι συνυφασμένη με το πρόσωπο του Αγίου Ιερομάρτυρος Κυριακού, επισκόπου στα Ιεροσόλυμα. Ο Άγιος Κυριακός, Εβραίος στην καταγωγή, με το αρχικό όνομα Ιούδας, ήταν ο άνθρωπος που γνώριζε από τους προγόνους του το μέρος, όπου ήταν κρυμμένος ο Σταυρός του Κυρίου, αλλά δεν ήθελε να το αποκαλύψει στην Αγία Ελένη. Αυτή τότε πρόσταξε να τον βάλουν σε ξεροπήγαδο για μια εβδομάδα, οπότε αναγκάστηκε από την πείνα και δίψα να υποδείξει τον χώρο του Γολγοθά και του Μνήματος του Χριστού. Ο τόπος είχε καταχωσθεί από τους Εβραίους, ένεκα φθόνου, οι δε ειδωλολάτρες, βλέποντας να προσκυνείται από τους Χριστιανούς με ευλάβεια για τα εκεί τελούμενα θαύματα, είχαν ανεγείρει στον χώρο αυτό τέμενος της θεάς Αφροδίτης. Με προσταγή της Αγίας το τέμενος κρημνίζεται και ανασκάπτεται ο χώρος, οπότε ανευρέθηκαν ο Γολγοθάς, το Πανάγιο Μνήμα, οι τρεις Σταυροί, του Χριστού και των δύο ληστών και οι άγιοι Ήλοι (καρφιά) της Σταύρωσης.

Η αναγνώριση του Τιμίου Σταυρού έγινε με το εξής θαύμα: Μία νεκρή γυναίκα οδηγείτο προς ενταφιασμό. Ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος είπε να σταματήσει η νεκρική πομπή. Μετά από θερμή προσευχή και τοποθετώντας διαδοχικά και χωριστά τους τρεις Σταυρούς πάνω στη νεκρή, ω του θαύματος! Αυτή αναστήθηκε, όταν την άγγιξε ο τρίτος Σταυρός, ο Σταυρός του Κυρίου! Τότε η Αγία διέταξε και διαιρέθηκε ο Τίμιος Σταυρός. Και το μεν ένα τμήμα τοποθέτησε σε αργυρή πολύτιμη θήκη και το άφησε στα Ιεροσόλυμα, το δε άλλο μετέφερε σε ταξίδι της από τα Ιεροσόλυμα στην Κωνσταντινούπολη. Είναι απ' αυτό το δεύτερο τμήμα, που άφησε κατά τόπους τεμάχια, σύμφωνα με την τοπική παράδοση, για την οποία θα μιλήσουμε στο επόμενο κεφάλαιο. Την εύρεση του Τιμίου Ξύλου και των αγίων Ήλων τιμά η Εκκλησία μας στις 6 Μαρτίου.

Με το θαύμα της αναστάσεως της νεκρής γυναίκας από τον Σταυρό πιστεύει ο πιο πάνω Εβραίος Ιούδας, βαπτίζεται και μετονομάζεται Κυριακός, χειροτονείται αργότερα επίσκοπος (μάλλον χωρεπίσκοπος) στα Ιεροσόλυμα, και μαρτυρεί επί Ιουλιανού του Παραβάτου (361-363). Η Εκκλησία μας τελεί τη μνήμη του στις 28 Οκτωβρίου.

Αναφορικά με τους δύο άλλους Σταυρούς των ληστών, επειδή η Αγία αδυνατούσε

να διακρίνει ποιος ανήκε στον «εκ δεξιών» Καλό Ληστή και ποιος στον «εξ αριστερών» και επειδή από την άλλη σκέφθηκε πως τόσα χρόνια θαμμένοι με τον Σταυρό του Χριστού είχαν πάρει κι αυτοί ευλογία, και δεν έπρεπε να παραμεληθούν, πρόσταξε να αποσυναρμολογηθούν, και με την εναλλαγή των οριζοντίων ξύλων τους να σχηματισθούν δύο νέοι Σταυροί. Έτσι ο καθένας τους περιείχε τεμάχιο του Σταύρου του Καλού Ληστή.

Μόλις πληροφορήθηκε το γεγονός ο Μ. Κωνσταντίνος, χάρηκε ιδιαίτερα και με επιστολή του προς τον Άγιο Μακάριο όρισε να ανεγερθεί στον χώρο του Παναγίου Τάφου ναός λαμπρός και περικαλλής, παρέχοντας ο ίδιος ο αυτοκράτορας τα μέσα προς τούτο. Η Αγία Ελένη, εκτός από την επίβλεψη στην ανέγερση του ναού τούτου, ανήγειρε θαυμάσιο ναό στη Βηθλεέμ (στο άγιο Σπήλαιο της Γεννήσεως του Κυρίου) και άλλον εφάμιλλο της Αναλήψεως στο όρος των Ελαιών.

Στη συνέχεια η ευσεβής βασίλισσα περιήλθε όλες τις χώρες της Ανατολικής αυτοκρατορίας, στολίζοντας τους ναούς του Θεού με λαμπρά κειμήλια και κάνοντας ποικίλα έργα φιλανθρωπίας: Ελεούσε αφθονοπάροχα κατοίκους πόλεων συλλογικά, αλλά κι όσους την πλησίαζαν ατομικά, στρατιώτες, πένητες, γυμνούς και απροστάτευτους, παρέχοντας όλα τα αναγκαία του σώματος. Αλλά και από τα δεσμά, την καταπίεση και την εξορία απάλλαξε πολλούς καταδίκους, από μεγάλη φιλανθρωπία κινούμενη.

Το θαυμαστό έργο της Αγίας Ελένης στα Ιεροσόλυμα και την Παλαιστίνη και η ιεραποστολική και πλούσια φιλανθρωπική της περιοδεία στις πέριξ επαρχίες της Ανατολής διήρκεσε γύρω στα δύο με τρία χρόνια (325/326-328/329)...